

მხი

№ 6
წელიწადი
მარტი
1914

წლიურად
ნახევარი წლით.
თვიურად
7 მანეთი
4 მანეთი
4 აბაზი
ცალკე ნუმრის ერთი შაური.
წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილ-
ნაწილად გადაიხადონ. ხელის მოწერის დროს 3 მანეთი და-
ნარჩენი კიდევ ნაწილნაწილად. საზღვარგარეთ წლიურად
14 მან., ნახევარი წლით 8 მან., თვიურად 6 აბაზი.

ხუთშაბათი, 9 იანვარი

მისამართი: Кутаис, редакция
„ЕРИ“
Ивановская, д. Чилалдзе.

ტელეფონი № 149.

„არდიუმი“

ხუთშაბათი 9, 9 იანვრიდან დიდი პროგრამა.

პ ა ტ ე უ რ ნ ა ლ ი.

II.

დემოკრატიის სიყვარული

პარიზის ოპერის მსახივარი ნაპერკავახის ქალის
მონაწილეობით.

III.

სტუმრათ ქონდრის

პასტან

ქ ა ლ ი ა ნ კ ა მ ი კ უ რ ა.

ორშაბათიდან, 13 იანვრიდან

ნაჩვენები იქნება საუცხოო

სურათი.

დრაფი
ბიბერი
ტრიკო
მალდი.
გაზეთი
ს.მ. პირაპოზოვი
და ბ.გ. მგანოვი

მიღებულია დიდგული
საზამთრო
საქონელი

კოტიკი
პლიუმი
პულვეტი.
შაბათობით იყიდება
ი ა ზ ბ ა მ
ნ ა ტ რ ე ბ ა.

ველვუტი
გენუია
იდეალი
ფლორა.

ყოველდღიური საკონსტიტუციო და სალიტერატურო გაზეთი

„მ რ ი“

ხელის მოწერა მიიღება 1914 წლისთვის.

გაზეთში ახლა მონაწილეობას მიიღებენ წევრები ცნობილი პუბლიცისტები, პუბლიცისტები და კრიტიკოსები.

გაზეთის ფასი:

ერთი წლით 7 მანეთი.
ნახევარი წლით 4 მანეთი.
ერთი თვით 4 აბაზი.
და ცალკე ნუმრის 1 შაური.

გაზეთის წლიური დასაკვეთი ფასის გადახდა ნაწილ-ნაწილად შეიძლება ამ სახით: ხელის მოწერის დროს—სამი მანეთი, პირველ მაისს—ორი მანეთი და პირველ იანვარს—ერთი მანეთი. საზღვარგარეთ გაზეთი წლიურად ღირს 14 მ., 1/2 წ.—8 მ., თვიურად 6 აბაზი.

სოფლის მსწავლელებსა და სოფლის უფასო წიგნსაცავ-სამკითხველოებს გაზეთი ეთმობათ წლიურად 2 მ., ნახევარ წლით 3 მანეთად და თვიურად 3 აბაზად. მისამართი რედაქციისა და კანტორისა: Кутаис, редакция газ. „ЕРИ“ ამ მისამართით უნდა გამოიგზავნოს დასაკვეთი ფულიც და სხვ. ივანოვის ქუჩა.

ქ უ თ ა ი ს ი

პირველი კერძო სამკურნალო

სპეციალისტი აქიმები

მუდმივი საწოლებით თ. ა. რევაგიანის სსპა თეთრ ხიდან.

ავთანდილებს მიიღებენ ყოველდღე:

დ ი დ ი თ.

გ. ა. ანანიაშვილი—ყურის, ცხვირის, ყურისა და ქირურგიული. 1—2
გ. ს. სანაძე—შინაგანი და ბავშვის 10—12
ა. ა. რევაგიანი—დასტაქარი, ქალთა, საბავშვო 11—12
შ. დ. ბუთხაძე—კანის, ათაშანგი, ვენერ. 12—2
გ. ა. ჯორჯაშვილი—საბავშვო, ქალთა და შინაგ. 12 1/2
ს ა ლ ა მ თ.

გ. დ. ჯორჯაშვილი—თვალის 4 1/2—5 1/2
გ. ა. ჯორჯაშვილი—საბავშვო, ქალთა და შინაგ. 5 1/2—6 1/2

სამკურნალოდან მოწყობილია სააქ.—საანალიზო კაბინა: სისხლის, შარ-
დის, ნახველისა და სხვ. შესამოწმებლად. ძირის შემოწმება, ყვავილის აცრა,
606—914 შესხმა კონსულტაციურად. არის ცალკე ოთახები მძიმე ავთომიოფე-
ბისა და მშობიარეობის. რჩევა 10 შაური, აპერაცია და კონსულტაცია მორი-
გებით. საწოლები 3 მანეთიდან და ამაზე მეტად. აქიმთა მუდმივი მორიგობა.

ტელეფონი № 53

სმეფუნას დარეგულირება—გ. ა. ჯორჯაშვილი.

18 დეკემბრიდან

დაიწყო ხელის მოწერა

ია ეკლადის (ა. ცანცაძის) მოთხოვნაზე მეორე ტომის გამოცემად
წიგნი შეიცავს 400—500 გვერდს დარბილი ექსტრა ავტორის სურათი,
ფაქსიმილე და კრიტიკული განხილვა.

წიგნი გამოიცემა ავტორის ხელმძღვანელობით სულთან და ლამაზად.
ხელის მოწერა მიიღება ბზნ თ. მთავრიშვილის, კ. ოცხელის, „პროვინციის“
წიგნის მაღაზიებში და კერძო აგენტებთან.
ფასი ხელის მოწერათვის ერთი მანეთი.

მიწერა-მოწერა მხოლოდ ავტორთან, შემდეგის მისამართით; ქუთაისი, კათალიკე-
თა ქუჩა, სახლი ზოჯგვანოვისა.

გამომცემელი აბ. ცანცაძე.

ქ. ქუთაისში

საბუნდობლო კურსები

გ. გ. გიგინეიშვილისა

15 იანვრიდან იხსნება მეორე პარალელური განყოფილება. კურსებზე მსმენელები
მიიღება ოთხი კლასის მოწოდებით, ანუ შესაფერ გამოცდის შედეგ რუქულსა და
არითმეტიკაში. კურსი ათ თვიანია სწავლის ფული ასი მანეთი. თბოვნები მიი-
ღება ყოველდღე კურსების კანცელარიაში.

1913 წლის 20 ნოემბრიდან

ქართული შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების ქუთაისის განყოფილებაში
გ ა ხ ს ნ ა ს ა კ უ თ ა რ ი

ახალი სტამბა

— ქუთაისში —

სტამბა საუკეთესოთა მოწყობილი და იღებს ყოველგვარ სასტამბო საქმეებს ქა-
ლაქსა და პროვინციებიდან: —ქართულ, რუსულ და სხ. ენებზე ზომიერ ფასებში.

1914 წლის 2 იანვრიდან

2 января 1914 года

ქუთაისში, კირაკოზოვისა და ოგანოვის ქუჩის კუთხეში
სახლში, ბუღერის პირდაპირ გაიხსნა

კანტორა

контора

ნოტარიუსის გ. ა. კოკოჩევისა.

НОТАРИУСА В. П. КОКОЧЕВА.

ქ უ თ ა ი ს ი

თ. მთავრიშვილის და ახ.

წიგნისა და საგანცელოარი ნიუთების მაღაზიაში

იყიდება ყოველგვარი სახელმძღვანელო ქართულსა და რუსულ ენაზე
შედგენილი. მაღაზიას მუდმივ მოსდის ახალ-ახალი რუსული და ქარ-
თული წიგნები, როგორც რუსეთის ცნობილი ფირმებიდან, ისე საქარ-
თლოს ყოველი ქალაქიდან — დაბეჭდვისთანავე.

პროვინციის მოთხოვნილებას მაღაზია დაუწყებდა აკმაყოფილებს.
მიღაზია ღებულობს ხელის მოწერას ყველა რუსულსა და ქართულ ტურ-
ნალ-გაზეთზე.

აქიმი ი. ჩარქიჭი იღებს კანისა
და ვენერიულ ავთომიო-
ფებს ახალ ბინაზე. მხოლოდ დილით
12—2 ს., საღ. 6—8 ს. სხვა დროს აქი-
მი საავთომიოფიშია.

აქიმი კ. ა. ტყეშელაშვილი.
ღებულობს ავთომიოფებს
შინაგანი, კენერული, კანის) ვიტუ-
შინსკის სახლი, ავთომიოფი უკან, პეტროვის
ქუჩიდან ტელეგრაფის შესახვევში. თ.

აქიმი დ. ჯაფარიძე იღებს შინაგა-
ნის, ბავშვის, აგრეთვე ყე-
ლის, ცხვირისა და ყურის სნეულებით
ავთომიოფებს. თვალის ქუჩა სახლი ნი-
კარაძისა.

ერობა და ავტონომია.

ჩვენი მემარჯვენე ოკუპირებული
აღიარებენ ერობას და უარყოფენ ავტო-
ნომიას.

ერობა ყოველი მხრით დაკმაყოფი-
ლებს ჩვენს ეროვნულსა და კულტურულ
მოთხოვნილებათ. ბძანებენ. ამ მიმარ-
თულების მეთაური ბ. ნ. ნიკოლაძე.

ბ. ნიკოლაძე მწარეთ დასცინის
ავტონომიას და თავისი შეხედულო-
ბის დასამტკიცებლად ჩვენს ძველ მე-
ფეებსა კი იმყოფებს, თითქო ისინი
ავტონომიური პრინციპის უარყოფელი
ყოფილიყვენ!

იმავე დროს ის აღიარებს ფრთხილ-
ცილ ერობას. ერობას მისი ფიქრით მა-
შასხლისი უნდა მეთაურობდეს და ისევე

უნდა ასრულებდეს საპოლიციო მოვა-
ლებასაც. და ცდილობს დაგვარწმუნოს.
ახლა საფრანგეთში.

სცდება. საფრანგეთში პოლიცია ემორ-
ჩილება მუნიციპალიტეტის მეთაურს,
მერს. მაგრამ თვით მერი არ ასრულებს
წერილობას საპოლიციო მოვალეობას.
მერი, მაგალითად, მოვალეა იხმაროს
ლონისძიება საერთო არეულობის წინა-
აღმდეგ, მაგრამ თვითონ არ გამოდის,
როგორც საპოლიციო რაზმის წინამ-
დგომი. ის არ სდევს აგრეთვე ყაჩაღებს,
ქურდებსა და სხ. ის მხოლოდ პოლი-
ციის ზედამხედველია.

ჩვენს ურესი მამასხლისი კი თვითონ
არის პოლიციელი, თვითონ არის მოვალე
ასრულოს ყოველგვარი წერილობანი
საპოლიციო საქმე. და, რადგან პოლი-
ციაში აუცილებელია სასტიკი დისციპ-
ლინა, მან დაუფიქრებლად, ბრძოთ და
სწრაფათ უნდა აანრულოს მაზრის უფ-
როსის ბძანება.

და, ცხადია, ერობის ამისთანა მეცა-
ურს არავითარი დამოუკიდებლობა არ
ექნება. ის უბრალო იარაღი იქნება ად-
მინისტრაციის ხელში.

შეიძლება მითხრან, ბ. ნ. ნიკოლაძის
პროექტი სწორეთ იგივე. უფლება უნ-
და ქონდეს მინიჭებული ჩვენს მამასა-
ლის, როგორც აქვს საფრანგეთს მე-
ნიციპალიტეტის მეთაურს. მაგრამ, სა-
მწუხაროთ, ეს არა ჩანს არც მისი პრო-
ექტიდან და არც მისი ნაწერებიდან.

მასოვს, ყოფილსა პირველი სათათ-
ფიროს დებუტატებს ირჩევენ, ბ. ნ. ნი-
კოლაძე მითხრა, ერობა ან ქალაქის
თვითმართებლობა, თუ კი შესაფერათ

მოვიხმართ, ავტონომია არის, და თა-
ვისი აზრის დასამტკიცებლად ფოთის
თვითმართებლობა დაიწყო.

მაგრამ, ვინ არ იცის, რომდენი დაეი-
ლარა დასტირდა მას, რომ სასურველთ
მოეყო და მოეწესრიგებია იქ საქმეები.

და სწორეთ ის არის სამწუხარო, რომ
თითოეული წერილობანი სამისთვისაც კი
პეტერბურგს ნებართვა სჭირდება თვით-
მართებლობას.

ამის წიგათ ბ. ნ. ნიკოლაძის ერთ
მიმდევართან მქონდა საუბარი ამ საკით-
ხის შესახებ. პატრესა ვსცემ მას, რო-
გორც დიდი ერუდიტით აღტურვოს,
მაგრამ, უნდა აღვიარო, ერთობ არეული
მსოფლმხედველობა აქვს!

მაგალითად, ის ვითომ იმიტომ უარ-
ყოფს საქართველოს სეიმს, რომ რუსე-
თის გენერალ-გუბერნატორს ექნება უფ-
ლება შეაჩეროს სეიმის მიერ მოწონებუ-
ლი კანონი. ის კი ავწყდება, რომ ერო-
ბა ათასცერ უფრო დამოკიდებულია ად-
მინისტრაციისაგან.

გენერალ-გუბერნატორს, მართალია,
ექნება „ვეტოს“, შეჩერების, დაწესების
უფლება, მაგრამ, შეიძლება, ნამდვილად
სრულიადაც არ დასტირდეს ამ უფლების
მოხმარება, და ჩვეულებრივი, დიდმნიშ-
ნელოვანი საკითხები უდავოდ გადაწყ-
დება.

ერობას კი ყოველ ნაბიჯზე, თითოე-
ულ პატარა საკითხშიც კი, სჭირდება მთა-
ვრობის დასტურა.

ერთი უცნაური აზრი გამოიჩინა კი-
დევე ხსენებულმა ჩემმა მეგობარმა. ინგ-
ლისში რომ ადგილობრივი თვითმართე-
ლობა, ისა სჯობდა ავტონომიას.

მაგრამ რატომ? მართალია, ინგლისში
იდეალური ადგილობრივი თვითმართელო-
ბაა, რადგან ნება აქვს, რომდენი უნდა, იმ-
დენი გადასახალი შეაწეროს მცხოვრებთ
ადგილობრივი საპროვინციისათვის, სამი-
ნისტროს უფლება აქვს მხოლოდ დროე-
ბით შეაჩეროს თვითმართელობის მიერ
გაწერილი გადასახადის აკრეფა, ე. ი.
დაეკითხოს ხალხს, მოახდინოს რეფერენ-
დუმი. და, თუ რეფერენდუმიც დადას-
ტურა თვითმართელობის დადგენილება,
სამინისტროს მიერ დადებული „ვეტო“
იმ წამსვე გაუქმდება.

ცხადია, ამგვარ თვითმართელობას არ
დაეიწუნებდით. მაგრამ, არჩევაზე თუ
მიღდა საქმე, მინც დიდს ეროვნულ ავ-
ტონომიას ავირჩევდით. რატომ? იმიტომ,
რომ ამგვარ ავტონომიის კიდევ მეტი
უფლება აქვს, ვიდრე თუნდ ინგლისურს
ადგილობრივ თვითმართელობას. ავტო-
ნომია კანონმდებელი დაწესებულებაა.
მისი კანონმდებლობის მოქმედანი ძლიერ
ფართოა, რადგან შეიცავს აგრარულს,
სწავლა-განათლების, მუშათა, პრესის,
ამხანაგობათა და სხვა ძირითად საკით-
ხებს, რაც სცილდება ადგილობრივი
თვითმართელობის ფარგალს. მაშასადა-
მე, ავტონომიის უფლება და შინაარსი
გაცილებით უფასო დიდი, ღრმა და
მნიშვნელოვანია.

მეორე მხრით, ავტონომიის თვით სა-
ერობო საქმეები უკეთ შეუძლია მთა-
წესრიგოს, რადგან მეტი შეძლება და
შემოსავალი აქვს, ვიდრე ერობას.

ერთი სიტყვით, ავტონომიის მეტი უფ-
ლება აქვს და მეტი ეკონომიური სა-

შეუღებავ. ამიტომ, დიდი ავტონომიური ერთეული, აღჭურვილი საკანონმდებლო უფლებებით და საადმინისტრაციო დამოუკიდებლობით, ძლიერ აღემატება მნიშვნელობით უბრალო ერობას, რაც უნდა დამოუკიდებელი იყოს უკანასკნელი.

მერე კიდევ: როდესაც რუსეთის საზოგადოება იმდენად პროგრესული შეიქნება, რომ ინგლისურ თვითმართველობას განახორციელებს, მაშინ ხომ არც ავტონომიაზე გვეტყვის უარს!

მაგრამ, ცხადია, ავტონომიის მოპოვება უფრო ადვილია, ვიდრე ინგლისური თვითმართველობისა. რატომ? იმიტომ, რომ, ინგლისურ თვითმართველობაზე მხოლოდ მაშინ იქნება შესაძლებელი ამაპარაკი როდესაც ის მთელს იმპერიაში განხორციელდება. ამისთვის კი მთელი იმპერიის პოლიტიკური წესწობილების შეცვლა, ახალ საფუძველზე დაფუძნება იქნება აუცილებელი.

მეტროპოლისის, ე. ი. რუსეთის, შეუძლია იგუოს ისეთი ავტონომია კი, რომელიც სხვა საფუძველზე დამყარებული მაგალითად, მონარქიული რუსეთის ნაწილის წარმოადგენდა და წარმოადგენს დღესაც კონსტიტუციონური ფინლიანდია.

მაგრამ რუსეთი არაოდეს არ დასთანხმდება მოაწყოს თავისი პოლიტიკური ცხოვრება ისე, როგორც განაპირა ქვეყნებს იმემათ და მოუხდებათ.

და არც ჩვენა გვაქვს უფლება თავზე მოვახვიოთ რუსეთის ის, რაც თვითონ არა სურს, ე. ი. გავეროთ მის შინაურ პოლიტიკაში.

ავტონომია—ეროვნული და ტერიტორიული გაიჯნა, შინაური პოლიტიკური ინტერესების განსაზღვრა. თითოეულმა ქვეყანამ ისე უნდა მოაწყოს თავისი შინაური საქმეები, როგორც სურს. და ყველა ქვეყანა ერთად უნდა წარმოადგენდეს კავშირს, კანფედერაციას, საერთო საქმიანობას. ამ საფუძველზე აშენდა და გაძლიერდა ჩრდილო ამერიკის შტატების კავშირი.

გერმანია წარმოადგენს ისეთი სახელმწიფოების კავშირს, რომელთა შორისაც თითოეულს მხოლოდ ადმინისტრაციული ავტონომია აქვს. მაგრამ ამა თუ იმ გერმანიელებს, დასამობენ თუ არა სხენებულს, ფრთაშეგვეცილ ავტონომიას! და, ცხადია, თუ რამე არის კარგი გერმანიაში, ამ ავტონომიის წყალობაა.

გალიციის ავტონომიის კიდევ უფრო ნაღლები უფლება აქვს. მაგრამ კითხვები იქაურ პოლონელებს, რამდენად ადვილად იხილით თავის ფრთაშეგვეცილ ადმინისტრაციულ ავტონომიას! და, რასა-

კვირველია, ისინი ამ ავტონომიას არაოდეს არ გაეცლიან უბრალო ერობაზე! მაგრამ განა არ ვიცით, რომ ინგლისური თვითმართველობა, „ეროვნულ-კულტურული ავტონომია“, რომელიც მოასწავებს მარტო შკოლათა საქმის ავტონომიურად მოწყობას და სხვ., მხოლოდ სიტყვის ბანზე აგდება და ავტონომიის საკითხის გადასაფუჩქებლათ არის მოგონილი!

ყველაფერი ვიცით. მაგრამ მაინც იძულებული ვართ ვამტკიცოთ საანბნო საპოლიტიკო ქეშპირება. რადგან ბევრია შეუდგენელი, რომელმაც შეიძლება ადვილად დაიჯეროს, რასაც კი საქართველოს ისტორიულისა და ბუნებრივი უფლების უარყოფითი ქადაგებენ.

ტყუა.

ქართული საზოგადოება და კუდატური დაწესებულებანი.

არ გასულა არც ათი წელიწადი მას-უკან, როდესაც ჩვენი საშობლო საზოგადოების საუკეთესო წარმომადგენლები შორის სიტყვა „ნაციონალიზმი“ და საერთო ნაციონალიზმის აზრი გაფლანგული იყო უფრო ფართო კოსმოპოლიტიკურ იდეებში—ნაციონალიზმის საკითხს მაშინ უკანასკნელი ადგილი ეჭირა აზრთა მუშაობაში, ქართველი წასულში ივიწყებოდა, და ცხოვრების ახალი ტიპი უნდა შეექმნა. ახალი ქართველი, ეს ახალი ტიპი ეტრფოდა რაღაც დიდს, მიუწოდებელს, და მისი სიყვარულის ტრფობაში წარსულს ივიწყებდა. ეს იყო გაძლიერებული ფრთხილად, მან შექმნა ტიპი ფანტაზიური ქართველისა. არ იყო მიზეზი, რომ ამისთანა აზრთა-მსვლელობამ იმ მოკლე ხანში მოიქცა ჩვენში ფეხი? სრული მოუშაღებლობა და უვიცობა, არ ვიცოდით, რა გვქონდა შინ და ვებოტინებოდით ვარსკვლავებს, სახელები ვიცოდით ჩვენი მწერლებისა, და შინაარსი კი მათი ნაწარმოებებისა, მათი გულის გოდება ჩვენთვის ჩინური ანბანი იყო. ნუთუ კოსმოპოლიტიკა მოითხოვს კულტურულ დამტყვევებას, ისტორიული ნაშთების მოსპობას, შემოკლებილ ვნის დაევიწყებას; ნუთუ კოსმოპოლიტიკური აზრი ვერ შეთვისება ერთად ნაციონალიზმს; ნუთუ კოსმოპოლიტიკა გრიდან გაშორდება? თუ ამ პრინციპს დაა-აღდა მთელი კაცობრიობა, რასაკვირველია, მაშინ მთელი ქვეყნის ისტორია და კულტურა მოისპობა: რუსი მოსპობს რუსისას, ქართველი ქართველისას და ასე იქნება სხვა ეროვნებაშიც.

მაგრამ ჩვენი ქართველი „კოსმოპოლიტიკა“ განირჩეოდნენ სხვა ერების კოსმოპოლიტიკიდან. ჩვენს კოსმოპო-პს არ მიაჩნდათ საქართველოს თავის დამტყვევებულ

ერზე ელპარაკით. მაშინ ხომ მათ შორის ვინაობის დაუძახებდნენ, და ისინიც ამას გაუბრაოდნენ.—ვიმეორებ, მიზეზი ამისი იყო მოუშაღებლობა, უვიცობა, ჩვენ არ გვქონდა საკმარისი მასალა, რომ შეგვეყვარებოდა ჩვენი საშობლო, ჩვენ არ ვიცავით აღზდილი ნამდვილი მასწავლებლისაგან, ვერ შეგვაყვარეს საქართველო და ამ ინდიფერენტობა ჩვენი მასწავლებლებისა მშრომელი ქვეყნის მტრად გავგზავდა.

ნუთუ სასირცხო იქნებოდა, ერს ყავდეს თავისი დამცველები, მძლავრი პირები, ვინც შეძლებს შობელი ერის საქმის დაცვას. ნუთუ ჩვენი ვალი არ არის, დავიცვათ ენა, ლიტერატურა და საერთო კულტურა? დავუყვარდეთ, რა აღტაცებით გვებნად საუკეთესო დამცველს სომხის ინტერესებისას ლორის—მელიქოვს სხვადასხვა საუკეთესო ძალე-ბი თანამედროვე კულტურისა. მაქსიმ კოვალევსკის წერილი, რომელიც მოთავსებული იყო „რუსკოე სლოვო“ მე-14 წელს სათაურით: „წასული სომეხთა მოძრაობისა ვეროპაში“ გვიმტკიცებს, რომ შოვინისტობა სიმძაფრე არ არის, რომ კაცთა თავისი ერის ნამდვილ დამცველად გამოვიდეს. ამ აზრს დასამტკიცებლად კოვალევსკის მოყავს სიტყვები საფრანგეთის საუკეთესო მოღვაწეებისა—ოლ ფრანსის და ფორესის. რა შე-ანაშნავი ეპიტეტები ამკობენ ცხელი ლორის—მელიქოვს... თვით მაქსიმ კოვალევსკი ხომ სიტყვებსაც ვეღარ ნახულობს, რითი შეამოს მოღვაწე ამ სომეხების მეგობრისა.—ყოველივე ეს გვიმტკიცებს იმას, რომ ჩვენ ვალდებული ვართ შევინახოთ ჩვენი კულტურა, არ ვაქციოთ მას ზურგი, რასაც ისტორია და შემდეგი ცხოვრების ტაძარი შეკრებს თითოეული ერისგან, რომ შექმნას მძლავრი ტაძარი, რომლის აგების საქმეში თითოეულ ერს წილი უნდა ედვას.

პატარა საქართველო დღეს ძველის აჩრდილს მოგვაგონებს და თუ არა მძლავრი პირები, ნამდვილი დამცველები ჩვენი ერისა, ჩვენი საშობლო საუკუნით შოი-საზრა.

რას შეუძლია იხსნას ჩვენი კულტურა? ეს იქნება მაშინ, როდესაც დღევანდელ საზოგადოებას სათავეში ნამდვილი ქართველები ეყოლება, ქართული ერის წესწავლა, წესწავლა ჩვენი წარსულისა—ეს საქართველოს აღდგენა იქნება... სიხარულით ავნიშნავ იმ ფაქტს, რომ ამ გზას უკვე ადგია რამდენიმე პირი, მაგრამ მათი რიცხვი მცირეა, მეტი გვჭირდება. ჩვენ გვინდა ქართველი მასწავლებლები, ვინც გავუცხოვებთ ქართველებს სა-სკოლო რეჟიმთა არ გადამტყვევდნენ, როგორც ჩვენი საუბედუროთ, აქამდე იყო. მასთან ერთად საქართველო დაარსდეს კულტურა

- ბულგარეთში სამეფო დინასტიის წინააღმდეგ მოძრაობა ძლიერდება.
- ოსმალები ქურთებს ურჩევენ სომეხები დაარბიეთ.
- ალბანეთის ღროვებით მოაგრობა დააპატირეს.
- რუსეთმა პორტს აცნობა სომხების დარბევითვის პასუხს მოგთხოვო.
- სამხრეთ აფრიკაში გაფიცვა შეწყდა. მუშებს აპარტეიდზე.

რული სამეცნიერო წრეები, სადაც მოსწავლე ახალგაზდა გაეცნობა ჩვენს ისტორიას, იქონიებს სუბიექტურ მსჯელობას საქართველოს მდგომარეობაზე და იგონებს გაქირვებას ჩვენი ერისას. რა თქმა უნდა, ეს წრეები მოიტანს დიდ სარგებლობას. მხოლოდ მეცადინეობა, მხოლოდ ენერგია, გაცნობა ჩვენი წარსულისა და, დარწმუნდით, ძალიანაც რო გძულდეს, საქართველო, მისი წასული მას შეუყვარება.

აქ, რასაკვირველია, საქართველოს თავისი, ინიციატივა მოპოვებული ქართველებისა, თითო-ორი სუ-ყველად გვეულებოდა და დარწმუნებული ვარ არ დიხარებენ ახალგაზდასთან მეცადინეობას საშობლოს აღ-დგენის გულისათვის. ჩვენ კიდევ შეგვიძლია შევიარაღეთ კულტურული იარაღით. მხოლოდ კულტურულ ძალას შეუძლია იხსნას ჩვენი საშობლო ისეთი უსამართლობისგან, როგორიც დარბილ-და ჩვენში პოლიტიკური ადგილის არ-ჩევის დროს.

დიდი ადგილი უჭირავს დღეს ეკონომიურად გაძლიერებულ ერს. მაგრამ—„ქარა მომტანს—ქარა შენახვლი სჯობია“—ჩვენც ხელი უნდა შევუწყოთ ჩვენს ბუნებას—მომტანს უხვი სიმდიდრისა, საბედნიეროდ, დღესაც მდიდარია იგი და თუ ეს მაინც შევინარჩუნეთ, რაც დღესა გვაქვს, კიდევ არასფერი გვიჭირს. ხოლო თუ აწიკ, როგორც დღემდე, ხელიდან გავუშვით ჩვენი სიმდიდრე, სასტიკი დრო მოგვეღოს.—შეუძლია ეკონომიურად გაძლიერებულ ერს სასტიკი იარაღით შეგვეგრძელო. ეს იარაღი იქნება „კულტურული“, ნაყიდი ძვირად, მაგრამ დღეს ადვილად შესაძლებელი. ამის მაგალითი—ბევრია. გვჭირდება მომზადება და თუ არ მოგვეზადეთ და იმდენი თვითი არ ვერჩით, რომ ქურდიც ვიწოდონ, პასუხი ვერ გაესცით, მაშინ დავკარგავთ იმ სახელს, რომელიც მოუპოვებია საქართველოს წარმომადგენლებს წასულ ისტორიაში სხვადასხვა ერებთან და რაკი ეს დიკარგება, ყველა ზურგს შეგვაქცევს და ჩვენი შეღაცა შეუძლებელი იქნება.

ა. ბეგაძე.

ქ. მახვილი.

- იაპონიის მხარეში „სანტო“ საქმისთვის 62 მილიონი იენი გადასცეს.
- ლონდონში, სადაც უკანასკნელს ყუმბარები ესროლეს.
- ცნობა—მეფე ვილჰელმმა ურჩია პრინც ფოლს ალბანეთის ავანტიურას თავი დაანებო. პრინცმა უარით უპასუხა.

ქართული პრესა

„სიმართლის ხმაში“ დაბეჭდილია შენი შენა, რომელიც ეტება ი. გელოვანების მიერ მამულის გაყიდვას უცხოელებზე: როგორც მოგვსენებთ, ჩვენი ფედერალისტები დიდ ალიაქოთს ასტებენ ხოლმე ყოველთვის, როცა რომელიმე თავადი ადგილ-მამულის სხვა ეროვნების ხალხს მიყიდის. ასეთ კაცს შინაურ მტერს, საშობლოს მოღალატეს და ვან იცის კიდევ რას არ ეძახიან...

ამ ჟამად ლეჩხუმი თავადი გელოვანში ყიდიან რუსებზე მამულს, რომლის შესადარი ჩვენი მაგონია ჯერ არც კი გაყიდულა. სხვებზე ყიდიან მაშინ, როდესაც იგი მიუცილებელი საქარია სვანებისათვის და როდესაც იგი საუცხოვოთ გამოადგება ყველა იმ გლეხებს, რომლებიც მიწის სივი-წროვის გამო რაქიდან თუ ლეჩხუმი-დან თითქმის სოფლობით იყრებიან და დასასახლებლათ სხვაგან მიდიან.

ეს მამული ეგრედ წოდებული „ლა-ფურის მთა“ თავისი თვალ-წარმტაცი ველ-მდებრებით, საუცხოო სანადიროებით, შეუდარებელი ტყეებით, მოკისკაც ნაკადულებით და მცოდნე პირების შემოწმებით საესეა სხვადასხვა გვარის მადნეულობით.

ასეთ სიმდიდრეს ჩვენი „ქნაზები“ ოხრის ფასად—210 ათას მანეთად ყიდიან მაშინ, როდესაც იმის ფასად მილიონებიც ცოტაა...

გამყიდველთა შორის ურევია დეჟურტატი ვარაძე გელოვანი და უმთავრეს დალაღ-ს როლსაც იმის ოჯახი ასრულებს. მონაწილენი არიან აგრეთვე სხვა „მამულიშვილებიც“, მაგალ. ვარლამის ძმა პლატონ გელოვანი და ფედერალისტების ამომჩვევლი კიდევ მეორე ვარლამ გელოვანი.

მამული გაუყუდებია და რომ ამ „მამულიშვილებმა“ მოინდომონ, იგი არც გაიყიდება, რადგან მყიდველები გადქრით ითხოვენ ყველა ქონაწი-ლებების თანხმობას.

ნეტავ რას იტყვიან ამაზე „სახალ-

მშობელი ერისადმი დამოკიდებულობა და სიყვარული.

დღენათ მიხ. წულუკიძე.

ამაო არის და ცრუ სხვა ზრახვა. განუშორდესთ სხვა ყველა სიყვარული, ცნობა და მისწრაფება; გაპქრეს, მოისპოს, წაიშალოს. მამულისაა ოცნება, მამულისაა სიყვარული, მამულისაა სიცოცხლე, მამულისაა სიყვარული! რაარს რა გარეშე მამულისა, არაარს რა თვინერ ერისა. ასე ამგვართ გვიკარანხებს ჩვენ ეროვნულ შემეცნებას ჩვენი თანამომე სამონ ფარცხალაჲ თავის „გლო-ვის ზარში“. და აღმოადგულის გულით, ტანჯულის სულით და ნაოვლიანის ხში-თა გვიწვევს განდგომილ საშობლო ერის შეილებს უღმრთლათ განწირულ განგმარულ ჩვენის საშობლოს საშველათ, მაგრამ ჩვენის გულქვაობისა გე-მო ამ დადავულ გულთან ერთად ჩვენი კერპი გული ვერ მიგვიყვარია და ეროვ-ნულ ანგზე ერთად ვერ გვიძვრია! ამ დატანჯულ სულთან ერთად ეს ჩვენი კრული სული ვერ შეგვითვისებია და მა-მულიშვილური ერთსულოვნება ვერ გა-მოგვიჩინია ამ ნაღდიან ხმასა, რომე-ლიც ასე არე-მარეს მოსდებია და ოხვ-რა-გოდებით მთელი მხარე შეუნძრევია, მაინც ჩვენთვის ვერა შთაუგონებია და საერთო ქარ-ვარაშიში მონაწილეობა ვერ მიგვიღია. მითომ რომ დღევანდელმა ატმოსფერამ მოგვზამა, გავგარბა და ეროვნული წმინდა გრძნობა დაგვიკარ-გა! საერთო სულიერი დამოკიდებუ-ლობა მოგვისპო! მამულიშვილური აზ-როვნება შეგვიჩყია!.. დახ შეგვიჩყია!..

ისევ ჩვენებს, საშობლო მიწა-წყლით აღზდილებს, ჩვენს თანამომეებს არა ერთჯერ დაუსვამთ საკითხი, თუ რა და-მოკიდებულობა აქვს ადამიანს თავის მშობელი ეროვნებისადმი, და ჩვენც, შეძლებისდაგვარად, ჯეროვანი პასუხიც მიგვიცია, მაგრამ რა გავწყობა! დღეს ჩვენში ახლათ შენაძენი „უკიდურესობის თვისებანი გვძლევს და ჩვენდა არასისა-მოვრად, ნებაუწებლივ მისი დისკოლი-ნის ამასრულებელ იარათა გვდის! მაგ-რამ, თუ ჩვენ, ჩემო მიხეილ, ფანტი-კოსობს არ გავსწყვეთ და მიუღვამლათ გავითვალისწინებთ ეროვნული საკითხის განხილვას, დავარწმუნებთ, რომ დიდი დრო და ბევრი კვლევა არ დაგვჭირდებ-და, ოდნეოდ კი, დავიკრებოთ და გო-ნების თვალთ ჩაიხედოთ ადამიანის ში-ნაგან არსებაში, მის სულიერ მსოფ-ლიოში. საქმარისა:—მაშინვე მთავარი მისი სულიერი ლტოლვილება ნათელ-ყოფს თავის მშობლიურ ეროვნებასადმი დამოკიდებულობასა და სიყვარულს და ჩვენც დაინახავთ, რომ ის ევროფე-რად და მხოლოდ მშობელი ეროვნე-ბისადმი უაზრო სიყვარულით აღჭურვი-ლი პირების მრუდ მინარეთულებისა გა-მო საკაცობრიო ბედნიერების დამაყუ-რებელი მსოფლიო შემავრთებელი ძალა ასე ამგვართ დაქსაქსული, დანაწილებუ-ლი, დაყოფილი არისო. პირაქით, იგი საკაცობრიო ბედნიერების დამაყვარებს

მშობელი ეროვნებისადმი უმაღლეს ღრულ ეილებაში, წინაპრების პატივისცემაში და ოჯახის სიყვარულში პოულობს. და ამიტომ არის, რომ ის ევროფრთი ვერ ეთვისება იმ მცნებათა დარიგებას: ადა-მიანთა შთამომავლობა ერთ ოჯახათა და მთელი დედა-მიწა ერთ საშობლოთ რომ იყოს, მთელი კაცობრიობისთვის დღევანდელ მდგომარეობაზე უფრო უკე-თესი, უფრო სასარგებლო იქნებოა...

ჯერ ერთი ესაა, რომ ამგვარი ერთი მიზნის განხორციელება კაცობრიობის-თვის უფრო სასარგებლო, უფრო უკე-თესი იქნება თუ არა? ამის წინადაწინგე აღნიშნავ ხომ სასწაულის მოხდენას მო-ითხოვს და მეორე ესაა, რომ ადამიანს მშობე-ი ერისადმი დამოკიდებულობა, სიყვარული და მთელი თავისი ისტორია უკვე მაშინ გადაეცა, როცა ის ამ ქმე-რად მოივლიდა და მშობელმა მისი პირველადი ძეგლი მიწოდა. აი, სწორედ იმ დროდან შთაენერგა მას მთელი მა-მულიშვილური წმინდა გრძნობანი და თვისებანი და ჩვენც დავთავანზნობთ ამ საერთო მოვლენას, რომ ეს არის სრუ-ლი ქეშპირება. დავჯეროთ, რომ ჩვენი ეროვნებისადმი დამოკიდებულობი-სა და საშობლო მიწა-წყლის სახეფე-ბის მოსპობა, გაუქმება შეუძლებელია და არც ადამიანთა ჯგუფი, როგორც გონივით, ისე ერთის ტომის ერთის ზნე-ჩვეულებისა და ერთის ხასიათის არის და არც მთელი დედა-მიწა ერთ საშობ-ლოთ აღიარების. წინააღმდეგ შემთხვე-ვაში, ზემოხსენებული აზრების მსოფ-ლიო ბედნიერების დამაყვარებელ მცნე-ბათა მიხედვა ამა ქვეყნისა სულ სხვა ერთ ქვეყნიერებათ გადქმნას მოითხოვს.

ჩვენი მიმდინარე არსებულ ცხოვრებათა მიხედვით მშობელი ერისადმი წმინდა სიყვარულის აღმძვრელი და მასთან და-მოკიდებულობათა შეურყეველი, მამუ-ლიშვილური ლტოლვილების, აზროვ-ნების, ფიქრების და გრძნობებისაგულ-განებათაგან აღმოვხვარა, ქეშპირათ ჩვენი არსებობისა და უფლებათა და-მცველ საშველებათა ხელთაგან დაგდე-ბასა, დაყარას ნიშნავს; და ასე ამგვართ თავის მარსებელ საშველებათა მგო-ბელნი, აუტანელ უღელ ქვეშ ტანჯვა-ში, უფლება ახდელი, უილაჯოთ და-ვარდნილი, უპატოთ დაგდებული უნდა დარჩეს... ეს სწორედ ვერ წარმოიმდე-ნია... ადამიანმა როგორ უნდა ინატ-როს და მიეგვას თავის არსებობის მო-მასპობელ უბედურობა! ვერ მივწო-მივარ იმ მცნებათა დაბრუნებას, რომ გა-მეფა მშობელი ერის დაუთნა ადგებას და მის წინააღმდეგ გალაშქრებას, რომ სა-კაცობრიო ერის დიდ სამსახურათ აღი-არებს... ამის არაფერი მწამს, რადგან საერთო მოვლენის შეცვლა შეუძლებ-ლათ მიმჩნია. მშობელი ერის სხენება-ზე გამბარებულთა შორის ისეთებიც მი-ნახავს, როცა ეს თავის ერა განსა-ცდელში უნახავს, პირადი საქმიანობის-თვის, ტბილი ცხოვრებისთვის თავი მი-უნებებია და სიმოქმედო ასპარეზზე სა-მშობლოს გულისთვის ყოველგვარ ჯა-ფა-ტანჯვასა და თავგანწირულობასაც კი არ მორიდებია. რათა უფრო ნათელ-ვყოთ გზააქცულ თანამომეათა წინაშე სიმართლე შემოხსენებული აზრებისა ეროვნული საკითხის შესახებ, მოვიყვანთ სიტყვებს ერთი დიდებული მწერლისას, რომელიც ასე ნათლად არკვევს იმ სუ-

ლიერ შინაარსს, რომელიც ადამიანის გრძნობა-გონებაში აუცილებლათ იბა-დება:

საოცარია სიბრძნე გამოცდილებისაო—ამბობს სხენებული მწერალი—რომელმაც განსაულოებინათ ამ ორი საუკუნის გან-მავლობაში ასეთი დიდი გავლენა იქო-ნია კაცობრიობის განვითარების საქმე-ში, ყველა სხვა კულტურულ საშველე-ბათ გადააჭარბა და თან მრავალი სარ-გებლობაც მოიტანა;—მაგრამ, მიუხე-დავთ ამისა, ადამიანმა თავის გრძნობა-გონების ნაყოფი საესენით ვერ ჩამოა-ყალიბა, ნამდვილი სახე ვერ მისცა; ექ-ვის თვალი ადამიანს დღევანდელადი შერჩა.

ზოგაერთი კრიტიკულათ მოაზროვნე ადამიანი გამოცდილების სახელით ქეშპი-რების განხორციელებას ნიეთიერ წინ-სვლაში ეძებს; მათ, რაც ბუნებაში ხელით უქმნილი და თვალთ უხილავი რამ მოი-პოვება, ზღაპრუ ოცნებათ მიაჩნიათ... მაგალითად ამ კრიტიკოსების აზრით, ეროვნულ-გეოგრაფიულ საზღვრებს ეროვ-ნულ შემეცნებას და გრძნობებს არავითარ მნიშვნელობა არა აქვს, რადგან ისი-ნი საკაცობრიო მიზნის განხორციელება-ში, ერთგვარ უზარმაზარ კედლათ არიან აღმართული და სპობენ ადამიანთა შო-რის მსოფლიოს სოლიდარობასო.

დახ! ეს აზრები მართალი იქნებოდა მაშინ, რომ ქვეყნის შემქნელს ადამიანის ფიქრები ართმეტიკული ტაბელირითა და მისი ფსიხიური არსება გეოგრაფიული ხა-ზებით განესაზღვრა; მაშინ ქვეყნიერება-ზე, ოჯახის, ერის, საცხოვრებელის და საშობლოს შესახებ ფიქრი შეუძლებელი იქნებოდა. განსაკუთრებით ნიეთიერ სარ-

მირაშინს გაუფრინია, რომ მოსწავლეები
კლასში გაკვეთილის დაწყებამდის ლაპა-
კობდნენ ქართულად; განარისებული
ინსპექტორი შეფარდნითა "კლასში და
შუუყვარია მოსწავლეებისთვის: "на-
конец перестаньте болтать по-
грузински, а если такъ хотите,
идите къ вашему идиоту Авакию
Церетели" ამასაც მოესწარით, რომ
ჩვენს სასიკბულო მსკოვნ ზვოსანს,
ვიღაც მირაშინი გვიღანძღავს: თი, კი-
დედ ერთი გიბირი, რომელმაც გადააჭარბა
მის თანამოაზრეებს და გავვიღანძღა,

ელექტრო-საბეჭდავი ფერადისა და კარნაუზოვისა ქუთაისში.